

Sygnatura akt VI Ka 517/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **8 sierpnia 2017 r.**

Sąd Okręgowy w Gliwicach, Wydział VI Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący SSO Grażyna Tokarczyk

Protokolant Kamil Koczur

przy udziale -

po rozpoznaniu w dniu 8 sierpnia 2017 r.

sprawy **G. P.** ur. (...) w G.

córki K. i Z.

obwinionej z art. 96§3 kw

na skutek apelacji wniesionej przez obwinioną

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 24 stycznia 2017 r. sygnatura akt IX W 1060/16

na mocy art. 437 kpk, art. 438 kpk w zw. z art. 109 § 2 kpw w zw. z art. 118 § 2 kpw

- 1) zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że obwinioną G. P. uniewinnia od zarzucanego jej czynu z art. 96 § 3 kw;
- 2) kosztami postępowania w sprawie obciąża Skarb Państwa.

sygn. akt VI Ka 517/17

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Gliwicach wyrokiem z dnia 24 kwietnia 2017 r. w sprawie sygn. akt IX K 1060/16 uznał G. P. za winną popełnienia w dniu 12 kwietnia 2016 r. wykroczenia z art. 96 § 3 kw.

Apelację wniosła obwiniona odnosząc się tak do okoliczności związanych z ujawnieniem podejrzenia popełnienia wykroczenia w dniu 29 lutego 2016 r., jak i czynności podejmowanych przez Straż Miejską w niniejszym postępowaniu oraz rozważań odnoszących się do regulacji ustawowych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja obwinionej okazała się skuteczna, a w wyniku jej rozpoznania celowym była zmiana zaskarżonego wyroku i uniewinnienie G. P. od zarzucanego jej czynu.

Odnosząc się do kwestii poruszonych przez obwinioną w apelacji, a dotyczących okoliczności, które nie mogą mieć bezpośredniego wpływu na wynik niniejszego postępowania, to istotnie dostrzec można ze strony Straży Miejskiej zaniechania w ustaleniu zaistnienia pierwotnego wykroczenia, albowiem jak zwróciła na to uwagę obwiniona,

dołączona do akt fotografia jest jedynie dowodem na sfotografowanie tablic rejestracyjnych i samochodu określonej marki (wedle znaku fabrycznego), nic innego nie sposób dostrzec, zwłaszcza w zakresie sposobu parkowania pojazdu.

Podkreślić przy tym należy, że uprawnienie do żądania wskazania użytkownika związane jest z ujawnieniem wykroczenia, a wykazanie tego w niniejszej sprawie jest nikłe. Nie podjęto też żadnych możliwych ustaleń, chociażby przez przeprowadzenie wywiadu posesoryjnego.

Zamiast tego Straż Miejska skupiła się na dążeniu do ścigania za wykroczenie z art. 96 § 3 kw, które jest przecież pochodną naruszenia przepisów o bezpieczeństwie i porządku w ruchu drogowym. W niniejszej sprawie w grę mógł wchodzić, co najwyżej porządek w ruchu drogowym.

Tego rodzaju postępowanie nie może zasługiwać na poparcie, istotą postępowań w sprawach o wykroczenia z zakresu ruchu drogowego ma być ściganie właśnie takich zachowań, które owemu porządkowi i bezpieczeństwu zagrażają, zaś ściganie za wykroczenia z art. 96 § 3 kw powinno mieć charakter subsydiarny, a zatem następować wówczas, gdy brak jest innych możliwości wykrycia sprawcy wykroczenia pierwotnego. Rezygnacja z dochodzenia do ustalenia prawdy w tym zakresie, a skupienie na postępowaniu o czyn z art. 96 § 3 kw sprowadza zachowania organów postępowania jedynie do zabezpieczenia interesów fiskalnych Skarbu Państwa lub gmin, ku czemu powołane są inne służby.

W zakresie zastrzeżeń natury konstytucyjnej stwierdzić należy, że jedynie Trybunał Konstytucyjny Rzeczypospolitej Polskiej jest powołany do orzekania o zgodności ustaw z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej i umowami międzynarodowymi.

Trybunał Konstytucyjny Rzeczypospolitej Polskiej orzekł w przedmiocie zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej przepisów o odpowiedzialności właściciela pojazdu za niewskazanie jego użytkownika, odnosząc się również do zakresu prawa do obrony i ochrony życia rodzinnego, a to w wyroku z dnia 12 marca 2014 r. sygn. P 27/13 (OTK-A 2014/3/30), a również w wyroku z dnia 30 września 2015 r. sygn. K 3/13 (OTK-A 2015/8/125). W obu tych judykatach stwierdzając zgodność z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej przepisów kwestionowanych przez obwinioną. Oczywiście w drugiej ze spraw złożone zostały zdania odrębne, te jednak, choć mogą dać asumpt ustawodawcy do rozważenia zmian w ustawie, nie wpływają na obowiązywanie przepisów ustawy. Dostrzec można, że celowym wydaje się zróżnicowanie odpowiedzialności właściciela/ posiadacza pojazdu w zależności od zachowań kierującego, niemniej na chwilę obecną te kwestie nie mogą wpływać na zakres odpowiedzialności zobowiązanego wedle art. 78 ust. 4 ustawy Prawo o ruchu drogowym.

Powracając do przedmiotu niniejszego postępowania, argumentów zgłaszanych przez obwinioną oraz zaprezentowanych przez Sąd I instancji w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku, już na wstępie zauważyć można, że oskarżyciel publiczny nieprawidłowo zarzucił obwinionej wypełnienie znamion wykroczenia z art. 96 § 3 kw, jako popełnione w okresie od 22.04.2016 r. do 16.06.2016 r.

Obowiązek właściciela, posiadacza pojazdu do wskazania jego użytkownika na wezwanie uprawnionego organu, jak wspomniano wynika z art. 78 ust. 4 ustawy Prawo o Ruchu Drogowym. W niniejszej sprawie Straż Miejska ujawniła podejrzenie popełnienia pierwotnego wykroczenia i uprawniona była do skierowania do właściciela pojazdu, czyli G. P. wezwania w trybie wskazanej normy prawnej.

Sposób realizacji tego wezwania nie doprowadził jednak do powzięcia przez zobowiązaną wiedzy o takowej powinności.

Pismo datowane na dzień 15 marca 2016 r. było powtórnie awizowane, ze skutkiem doręczenia na dzień 5 kwietnia 2016 r. stąd ostatnim dniem określonego siedmiodniowego terminu był ustalony w wyroku dzień 12 kwietnia 2016 r. kwietnia 2016 r. Próba doręczenia przez funkcjonariusza Straży Miejskiej w budynku Sądu, również okazała się nieskuteczna, a co więcej nie doprowadziła do poinformowania obwinionej o treści pisma, czy też zakresie prowadzonego postępowania. Wprost wynika to z wyjaśnień G. P., ale też i zeznań świadka Ź. P..

Kolejne pisma datowane na dni 19 maja 2016 r. i 7 czerwca 2016 r. kierowane były już do osoby podejrzanej o popełnienie wykroczenia, a podejrzanemu w myśl art. 20 § 3 kpw w zw. z art. 74 § 1 kpk służą określone uprawnienia, a nade wszystko brak obowiązku dowodzenia swej niewinności ani obowiązku dostarczania dowodów na swoją niekorzyść, ale i prawo odmowy złożenia wyjaśnień, o czym należy taką osobą pouczyć (art. 54 § 6 kpw), co nie nastąpiło.

Jak wypowiedział się w tym zakresie Trybunał Konstytucyjny Rzeczypospolitej Polskiej już w wyroku z dnia 12 marca 2014 r. sygn. P 27/13 (OTK-A 2014/3/30), a również w wyroku z dnia 30 września 2015 r. sygn. K 3/13 (OTK-A 2015/8/125), nie można mówić o oskarżeniu za niewskazanie użytkownika pojazdu w trybie art. 78 ust. 4 ustawy Prawo o ruchu drogowym, gdy organ postępowania decyduje się na skierowanie wezwania do właściciela/ posiadacza pojazdu, jako osoby podejrzanej o popełnienie wykroczenia z art. 96 § 3 kw, a zatem wówczas, kiedy ma prawo skorzystać z prawa do odmowy składania wyjaśnień w ramach realizacji prawa do obrony.

Dlatego w niniejszej sprawie rozpatrywać należało sposób wywiązania się z obowiązku właściciela oraz skuteczność doręczenia pisma datowanego na 15 marca 2016 r.

W takim zakresie zgodzić się można z szeregiem argumentów wyłożonych przez Sąd I instancji, również w zakresie braku oderwania ustawodawstwa polskiego od regulacji prawnych w innych państwach Unii Europejskiej, w wielu państwach obowiązują podobne regulacje, a bywa, że przepisy są bardziej restrykcyjne, również w zakresie sądowej kontroli tego rodzaju postępowań.

Odnosząc się do zastrzeżeń zgłoszonych do orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w S., to wskazać należy, że orzeczenia tego Trybunału, choć wiążące w konkretnej sprawie, mają znaczenie również dla pozostałych sygnatariuszy Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i powoływanie się na tego rodzaju judykaty chybić nie może.

Sąd I instancji prawidłowo ocenił sposób doręczania obwinionej korespondencji, ustalając, że w grę mogła wchodzić jedna przesyłka, niemniej jak podniosła to obwiniona brak jest dowodów, że z jej treścią obwiniona się zapoznała i że znany był jej konkretny obowiązek wynikający z art. 78 ust. 4 ustawy Prawo o ruchu drogowym.

W postanowieniu z dnia 30 września 2010 r. sygn. akt I KZP 15/10 Sąd Najwyższy wypowiedział się następująco: „W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, że właściciel lub posiadacz pojazdu, który odmawia udzielenia informacji o osobie, której powierzył pojazd, narusza art. 78 ust. 4 p.r.d. wówczas, gdy został on użyty zgodnie z jego wolą i wiedzą przez osobę mu znaną, a więc gdy wie, kto kierował lub używał jego pojazdu w oznaczonym czasie. W takiej sytuacji niewypełnienie obowiązku z art. 78 ust. 4 p.r.d. jest umyślnym zachowaniem. Dlatego też wykroczenie z art. 97 kw w zw. z art. 78 ust. 4 p.r.d. ma charakter wykroczenia umyślnego (por. postanowienie z dnia 29 czerwca 2010 r., I KZP 8/10, OSNKW 2010, z. 9, poz. 76). Dodatkowo trzeba zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 78 ust. 4 p.r.d. obowiązek wskazania osoby, której został powierzony pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, powstaje tylko wówczas, gdy uprawniony organ wystąpi z takim żądaniem. Wówczas naruszenie tego obowiązku może polegać na złożeniu oświadczenia o odmowie wskazania tej osoby albo też na nieudzieleniu odpowiedzi na zadane pytanie. Jednakże w każdym wypadku po stronie osoby zobowiązanej musi istnieć świadomość żądania udzielenia takiej informacji. Nie ma przy tym znaczenia, w jakiej formie takie żądanie zostanie przekazane, gdyż istotne jest, czy dana osoba miała świadomość, że została wezwana przez uprawniony organ do wskazania, komu powierzyła pojazd do kierowania lub używania oraz czy taką wiedzę rzeczywiście posiadała. Zgodnie zaś z zasadą ciężaru dowodu, to na oskarżycielu spoczywa obowiązek udowodnienia tych okoliczności. Obwinionego chroni bowiem zasada domniemania niewinności (art. 5 § 1 kpk w zw. z art. 8 kpsw), co wyłącza możliwość domniemania świadomości wypełnienia znamion wykroczenia z art. 97 kw w zw. z art. 78 ust. 4 p.r.d.”.

W sprawie sygn. akt I KZP 8/10 w postanowieniu z dnia 29 czerwca 2010 r. Sąd Najwyższy orzekając na gruncie art. 97 kw (w okresie, gdy ta norma penalizowała zachowania podobne do zarzuconego w niniejszej sprawie), stwierdził, że choć wykroczenie z art. 97 kw może zostać popełnione zarówno umyślnie, jak i nieumyślnie (art. 5

kw), to zaniechanie opisane w art. 78 ust. 4 p.r.d., a polegające na niewykonaniu obowiązku wskazania tożsamości osoby, której powierzono pojazd, wymaga wykazania, że osoba zobowiązana posiadała taką wiedzę i odmawiała jej przekazania uprawnionemu organowi.

Powyższe powoduje, że choć wedle skutków procesowych przedmiotowe doręczenie czyni zadość normie art. 133 § 1 i 2 kpk w zw. z art. 38 § 1 kpw, to za owym domniemaniem faktycznym, że pismo doręczono, nie może iść domniemanie co do wiedzy adresata o treści pisma, a skoro tak, nie może być mowy o umyślnym zaniechaniu wykonania przez G. P. obowiązku, o którym mowa w art. 38 § 1 kpw.

Owszem podobna, jak w niniejszej sprawie postawa może sprzyjać uniemożliwieniu stawiania zarzutu z art. 96 § 3 kpw, lecz wypada zauważyć, że jako oskarżyciel publiczny Straż Miejska bierze udział w rozprawach poprzez swojego przedstawiciela, i nie ma przeszkód, aby nawet w trakcie rozprawy w innej sprawie w sygnalizować określone obowiązki w sposób, w który dojdzie wiedza o nich do świadomości zobowiązanego.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok i G. P. uniewinnił od zarzucanego jej czynu.